

עומק הפשט

גליון מס' 176

176

בס"ד, יום ג' פרשת ראה כ"ו אב תשע"ח, בין הזמנים.

בירורי הלכה אקטואליים, מפי גדולי ופוסקי הדור שליט"א. לעורר לב המעיין, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

גליון נושא:

'צהבת בברית מילה'

פנינים

מידע חשוב להורים...

סגולות: יש הרבה סגולות להוריד את הצהבת - ליטול את התינוק נטילת ידיים - נעגל וואסר (בשם הסטייפלער). מצמידים יונה לטבור התינוק והיונה שואבת את הצהבת מהתינוק ומתה במקום. טבור תחת כיפת השמים מול השמש לכמה דקות (חובה להתייעץ עם מוהל מומחה, כדי לא לגרום נזק לתינוק בשיהוי זמן רב, בשמש הלוהטת).

תזונה: הפסקת הנקה ולתת לתינוק בכל ארוחה ויטמין אי (E) נוזלי. תזונה נכונה במינון מדויק (לא מידי הרבה, ולא מידי קצת), ובזמנים קבועים לפי הנחיית צוות הבית חולים. טיפות הרב.

חפצים: להניח ליד התינוק - אבנים מיוחדות (ניתן להשיג בגמ"ח). תפוחים. תכשיטי זהב. דג חי. ועוד.

בדיקה: על ההורים לבדוק "קודם הברית" (בדיקת המוהל, או 'בדיקת דם' בבית חולים), כי בשעת מעשה זה מידי מאוחר, כי אם לא - וכי יגיד לכולם לחזור הביתה. אולי המוהל לא יעמוד בניסיון, ויעשה את הברית אפילו שזה מסוכן מאוד, וכבר היו דברים מעולם, שהמוהל ראה בשעת הברית שהתינוק צהוב, ומלו עקב חוסר נעימות ה".

ועל זה מזהיר השולחן ערוך (יו"ד סימן רסג סעיף א) וצריך לזהר מאד באלו הדברים, שאין מלין ולד שיש בו חשש חולי, דסכנת נפשות דוחה את הכל, שאפשר לו למול לאחר זמן ואי אפשר להחזיר נפש אחת מישראל לעולם. עכ"ל.

בעתו ובזמנו: מובן היטב הברכה המיוחדת ב'מי שבירך' - ויזכו אביו ואמו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו בעתו ובזמנו... ונאמר אמן: 'בעתו' פירושו 'ביום השמיני' שהצהבת לא תגרום לדחית הברית ליום אחר. 'בזמנו' פירושו 'קודם חצות', לקיים דין 'זריזין מקדימין למצוות', שלא יהיה צהבת ביום השמיני ויצטרכו למולו חמש דקות לפני השקיעה. ❖

סכנת חיים!

ירוק: מסופר בגמ' (שבת דף קלד. בחולין דף מז:): אמר רבי נתן שוב פעם אחת הלכתי למדינת קפוטקיא, ובאת אשה אחת לפני, שמלה בנה ראשון ומת, שני ומת, שלישי הביאתו לפני, ראיתו שהוא ירוק, הצצתי בו ולא ראיתי בו דם ברית. אמרתי לה המתניני לו עד שיפול בו דמו. והמתינה לו, ומלה אותו וחיה, והיו קורין שמו נתן הבבלי על שמי.

מסביר המאירי (שבת דף קלד.), אם נראה ירוק ביותר אין הדם שבגופו מבושל כל כך, ומסתכן אפילו בהוצאת מעט דם, לכן מאחרים למוהלו עד שיפול בו דמו. גם בספר 'זכרון ברית לראשונים' לרבי יעקב הגוזר מסביר הטעם שלא למול תינוק ירוק ביותר, כי לא נגמר עדיין כל צרכו ולא נכנס בו עדיין הדם, ומתוך כך הוא חלש ואין בו כח לסבול צער המילה והוא סכנה, לכן דוחים את הברית. הרי שהמאירי ורבי יעקב הגוזר הבינו בכוונת חז"ל, שירוק שבתינוק הוא בגלל חוסר בשלות.

חוזק: לדעת הרמב"ם (מילה פרק א הלכה יז), והחכמת אדם (כלל קמט סעיף ד) רק ירוק ביותר דוחה את הברית. אולם דעת השולחן ערוך (יו"ד סימן רסג סעיף א) שכל תינוק שהוא ירוק יותר מהרגיל, דוחה את הברית. עד שיחזור מראהו להיות ככל התינוקות. וראה בערוך השולחן (סימן רסג סעיף ג) ובנמוקי הר"ב (יו"ד סימן רסג) שגם הרמב"ם מתכוון כדברי השו"ע, וכותב

שמדגיש זאת, שלא יבואו מוהל ויסמוך להקל כהבנת החכמת אדם ברמב"ם.

1. מראה צהוב

נדון: הפוסקים דנו בכלליות מהו הצבע שקראו חז"ל ירוק, האם הכוונה לירוק שלנו או לצהוב שלנו - ונפק"מ לגבי דחית ברית מילה, מראות דם של אשה, מראות נגעים, אתרוג (תוס' סוכה דף לא: ד"ה הירוק), טריפות.

ולגבי ברית, כידוע תופעת הצהבת בברית מילה מצויה מאוד בתינוקות הנולדים, וכפי שהעיד **גאב"ד טשעבין** זצ"ל שבגליציה בשנים קדמוניות, החמירו מאוד בנושא של צהבת, ונדיר היה שיעשו ברית מילה בזמן. וכתב **בשבט הלוי** (חלק ג סימן קמב) וכן נקטו הרבה פוסקים, למרות שבגמ' הוזכר רק ירוק שצבעו ככרתי = ירוק חזק, אך הוא הדין שצריך להמתין כאשר התינוק ירוק שצבעו געה"ל = צהוב, ולמעשה אין מלין תינוק שיש לו צהבת.

2. מדידת רמת בילירובין (צהבת)

מאיזה מספר ניתן למול: דעות רבות ישנם בין הפוסקים באיזה גובה של בילירובין (צהבת) ניתן לערוך את הברית, כמו כן נחלקו האם ניתן לסמוך על הבדיקות בלבד, או על ראיית המוהל.

בזמנו: ממספר 20 (רמת % בילירובין בדם) ומעלה, לכל הדעות ובכל המצבים דוחים את הברית. ממספר 10 ומטה לכל הדעות עושים ברית בו ביום. במספרי הבינים נחלקו הפוסקים מאיזה מספר דוחים את הברית - 13/12/10 ועוד, ויש נוקטים שתלוי איך נראה לעין מראה התינוק, במראה צהוב דוחים את הברית, ואם לא ניכר הצהבת מלים בזמנו.

מחקרים: והנה לפני מספר שנים פורסם כמה רופאים מומחים מחקר מקיף, שאין להגדיר את צהבת היילודים (הפיסיולוגית) כמחלה על בסיס רמת הבילירובין בלבד, כי אם בהצטרף נתונים נוספים במכלול המצב הרפואי (תהליך התפתחות הצהבת, בשלות התינוק), לדבריהם תינוק בתהליך התפתחות רגילה, אפילו שיש לו צהבת מספר 19 אינו חולה, ומותר למולו.

מעיד המוהל המומחה רבי שלמה שוחט - בעקבות בירור המחקרים, הורה **הגרש"ז אויערבאך** זצ"ל שמותר למול בזמנו אפילו במספר 13, כי דברי הרופאים אינם סותרים להדיא את דברי חז"ל, שהגמ' מדברת בירוק שלא נפל לו דם שלכן אסור למול כל זמן שהתינוק צהוב, אבל הצהבת כיום אינה מחלה מסוכנת לתינוק. גם **הגר"ש אלישיב** זצ"ל מתחילה היה מורה לא למול במספר 13, ובסוף ימיו בעקבות המחקרים, היקל שמותר למול במספר 13.

מאיך המנחת יצחק (חלק ג סימן קמה ס"ק א) מאריך להוכיח, שאין להקל לסמוך על דברי הרופאים כלל, אחרי שקבלנו מחז"ל שיש סכנה בדבר.

וכתב **פרופסור אברהם שטיינברג** (בית הלל קובץ יח עמוד פ) שהמספרים בצהבת, הינה המצאת הרופאים, שאין לה בסיס איתן, ובכל מספר יש שיטות בין הרופאים האם זה מסוכן או לא, וכל מוהל יש לו רב שאוסר ורב שמתיר, וכיון שמבחינה רפואית לא ניתן לקבוע רף ברור מתי מסוכן למול את התינוק, לכן צריך להתחשב במספר גורמים - כמו תינוק פג או בשל, גיל הופעת הצהבת, מגמת הצהבת בעליה או בירידה, ויש לשלול סיבות אחרות לצהבת.

3. ברית שלא בזמנו

שלא בזמנו: המספרים האמורים, הם בברית בזמנו שדוחה שבת וחמור ביותר, כמבואר בב"ח (ריש הלכות מילה), ולכן מקילים יותר במספרי הצהבת. אבל ברית שלא בזמנו, מחמירים יותר במספרי הצהבת. ואין מלין אותו עד שיצא לגמרי מכלל סכנה. לדוגמה, ראה **שו"ת אור ישראל** (חלק א עמוד שמח) שבמספר 12 בזמנו מלין מיד, ושלא בזמנו ממתנינים לירידה נוספת. וראה במסגרת מנהג ישראל תורה, שיש פער של מספר או שנים בין בזמנו לברית שלא בזמנו.

4. תינוק שהיה לו צהבת

לדעת **המנחת יצחק והגרש"ז אויערבאך** זצ"ל (נשמת אדם חלק יו"ד סימן רסג ס"ק א) צריך שהצהבת תיעלם לגמרי מכל הגוף, ולא לסמוך על הרופאים, רמת הבילירובין תרד עד 11/12 מ"ג, בנוסף שיהיה נראה לעיני המוהל שהתינוק אינו צהוב.

מנהג ישראל תורה

מנהג מוהלים מומחים...

בזמנו: למעשה מנהג המוהלים המומחים, שאם הברית בזמנו ביום השמיני, מקילים עד מספר 12 ויש מקילים עד מספר 13.

היות שאין מקור הלכתי למספרים ואינם הלכה למשה מסיני, צריך לקיים את הכלל שכתב השו"ע (יו"ד סימן רסג סעיף א) שהתינוק יהיה ככל התינוקות. ומוטל על המוהל להתבונן ולראות בעיניו, שאם הצהבת בירידה דרסטית, והתינוק בריא וחזק, אפשר להקל יותר במספרים.

שלא בזמנו: ברית שלא בזמנו, יש להמתין 'עד שיתחזק כוחו' כלשון הפוסקים, ולכך יש להמתין יותר עד שירד למספר 11, ויש אומרים עד מספר 12.

המתנה ז' ימים: ברוב המקרים לא צריך לחכות שבעה ימים שאין זה חולה כל גופו. כי אם במספר גבוה ביותר. לנוהגים בשיטת הגרי"ש אלישיב זצ"ל רק במספר 18.5 - 19. לנוהגים בשיטת הגר"ש הלוי ואזנר זצ"ל ממספר 15-16 צריך לחכות שבעה ימים. ולנוהגים כשיטת הגר"מ ברנדסדורף זצ"ל אין ממתנים כלל לצהבת שבעה ימים, רק אם החליפו את כל דמו. ❖

שיטת הציץ אליעזר (חלק יג סימן פב) והדברי מלכיאל (חלק ב סימן קלב), שמותר למול כאשר הצהבת בירידה, וחלפה מרוב הגוף, בצירוף דעת הרופאים שאין סכנה בברית.

שיטת הגר"ש שמואל הלוי ואזנר זצ"ל (שבט הלוי חלק ה סימן קמח אות ב) שמותר למול כאשר הצהבת יורדת עד ל-12 או 15. ותלוי איך נראה לעין, ואם ניכר הצהבת דוחים את הברית ואם לא ניכר מלים בזמנו.

5. האם צריך להמתין ז' ימים

המתנה: קיי"ל שתינוק חולה, צריך להמתין עד הברית, שבעה ימים מעת שהבריא. ונחלקו גדולי הפוסקים, האם תינוק שהיה לו צהבת מוגדר כחולה שצריך להמתין שבעה ימים מעת שנעלם הצהבת, או שאפשר למול מיד. דעת המהר"ם מרוטנברג (חלק ב סימן קנב) ושו"ת בית יצחק (יו"ד חלק ב סימן צא) ועוד הרבה פוסקים, שדינו כחולה וצריך להמתין שבעה ימים. מאידך דעת הב"ח (יו"ד סימן רסג), והנודע ביהודה (יו"ד סימן קסה), שאין דינו כחולה ומלים מיד. וכן הוכיח הציץ אליעזר מכמה פוסקים שמלים מיד, אלא שחילק בסוגי הצהבת.

ממתי מונים: לשיטות שצריך למנות שבעה ימים, נחלקו מאיזה מספר מתחילים למנות את השבעה ימים, דעת הגר"ש יהושע נויבירט זצ"ל (נשמת אברהם חלק יו"ד סימן רסג) מונים שבעה ימים מהיום שירד מתחת ל-18. ולדעת הגר"ש שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל לכאורה צריך להמתין עד שירד מתחת ל-12, ומאז לספור שבעה ימים.

והביא פרופסור אברהם שטיינברג (בית הלל קובץ יח עמוד פ) הכרעת כמה פוסקים, שאם התינוק היה צהוב יותר ממספר 14, מונים שבעה ימים, פחות מ-14 אין מונים. ועיין שם שהביא דעות נוספות.

מבואר בשו"ת אגרות משה שאם מספר הצהבת גבוה מאוד, והרופאים מחליפים את הדם, לכל הדעות דינו כחולה כל גופו וממתנים לו ז' מעת לעת.

חובת בדיקה: תינוק שנדחה הברית עקב הצהבת, הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל (מילה שלמה עמוד תיב) שאין חיוב לבדוק כל יום האם הצהבת נעלמה. אבל מעת שניכר השיפור צריך לבדוק כל יום, למרות הטירחה הכרוכה בכך, שהרי עובר כל רגע על עשה שיש בו כרת.

6. האם צריך הטפת דם ברית !?

בדיעבד: כתב בשו"ת בנין ציון (חלק א סימן פז), ישרש יעקב (יבמות דף סד:), ואות חיים ושלוש (סימן רסב סעיף ה), שאם מלו את התינוק בזמן שהיה צהוב, צריך הטפת דם ברית. מאידך דעת הגר"ש שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל (נשמת אברהם יו"ד סימן רסב ס"ק ד) שבדיעבד אין צריך הטפת דם ברית.

הטפת דם: לדעת המהרש"ם (חלק ד סימן קכ), זוכר הברית (סימן טו ס"ק יד), שד"ח (מערכת מ"ם כלל קד אות ו), אין להטיף דם ברית בתינוק שיש לו צהבת. מאידך לדעת הג"ר שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל והגר"צ אבא שאול זצ"ל (נשמת אברהם יו"ד סימן רסג ס"ק ח), יש להסתפק בדין זה. שהרי לוקחים דם מתינוקות בימים הראשונים, ואין זה מסכנם. אוצר הברית (חלק ג עמוד קנח).

יישר כח: ברכת תודה לאחי הג"ר ראובן נתן נטע לוי שליט"א בעל מחבר ספר 'נטע רענן', על ליבון ובירור כל צדדי העניין, חלק גדול מתוכן הגיליון הוא מדבריו. וכן ברכת יישר כוח למוהל המומחה הג"ר שלמה שוחט שליט"א בעל מחבר הספר הנפלא מילה שלמה, שנעזרנו רבות בכתביו.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. **ירוק:** מבואר בגמ' שאסור למול תינוק ירוק, מפני הסכנה ביציאת הדם. לדעת הרמב"ם רק ירוק הרבה, ולדעת השו"ע גם ירוק מעט.
- ב. **צהבת:** למעשה נוקטים הפוסקים שאין מלין תינוק צהוב. ואין לסמוך על דברי הרופאים שאין סכנה בכלל למול תינוק שיש לו צהבת אפילו במספר 19, שדבריהם נגד חז"ל.
- ג. **מספרים:** ברית בזמנו; ממספר 20 (רמת % בילירובין במ"ג דם) ומעלה, לכל הדעות ובכל המצבים דוחים את הברית. ממספר 10 ומטה לכל הדעות עושים ברית בו ביום. במספרי הבינים נחלקו הפוסקים מאיזה מספר דוחים את הברית - 13/12/10 ועוד, ויש נוקטים שתלוי איך נראה לעין מראה התינוק, במראה צהוב דוחים את הברית, ואם לא ניכר הצהבת מלים בזמנו.
- ד. **המתנה:** לגבי המתנת ז' ימים, י"א שאפילו הגיע לרמה של 19 אין צריך להמתין, י"א שרמה של 19 צריך להמתין, י"ס 16-18, י"ס 15. וכן תינוק שהחליפו דמו צריך להמתין. ממתי צריך לספור, יש אומרים מ-18 ואילך, ויש אומרים שצריך להמתין עד שירד ל-12 ומאז לספור.
- ה. **הטפת דם ברית:** אם מלו את התינוק כשהיה צהוב, יש אומרים שצריך הטפת דם ברית, ויש חולקים שבדיעבד אין צריך הטפת דם ברית. יש אומרים שאין להטיף דם לתינוק שיש לו צהבת, ויש מצדדים להתיר.
- ו. **בדיקה:** תינוק שדחו את מילתו אין חיוב בדיקה בכל יום. אבל לאחר שניכר השיפור, צריך לבדוק כל יום.
- ז. **סגולות:** יש הרבה סגולות להוריד את הצהבת, כמבואר בפנים. מוטל על ההורים לבדוק קודם הברית האם התינוק צהוב, שמא בשעת הברית המוהל ימול למרות הסכנה. ❖

עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

לרפואת:

זכות הפצת התורה
לאלפי קוראי
הגיליונות, לרפואת
הילדי ישראל מרדכי
בן נחמה צירל נ"י
לרפואה שלימה בתוך
שאר חולי ישראל.

הנושא לשבוע הבא;

דין אבן הכותל המערבי שנפלה

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפ"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדריים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.
וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

הודעה חשובה:

אפשר לקבל חינם כל
שבוע את הגיליון במייל
המעוניין ישלח בקשה
לכתובת

5047867@gmail.com